R ¶ Sequitur quedam alia a domino Gerson
no edita.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Iohannes
cancellarius indignus ecclesie parisiensis, compellente
me conscientia mea absque singularitatis presump-
tione temeraria: sed ex pluribus depravationibus
locorum periculis futurorum in fide et christiana re-
ligione. sicient aliqui de quibus est fa-
ma et formido probabilis. Dico et
protestor coram hac sacra theologie facul-
tate ea que sequuntur. Primo quod volo procede-
re ad unionem ecclesie usque et patrum tamquam filius
eiusdem ecclesie licet novissimus. Et hoc non i-
mitendo appre prudentie. sed in secundo con-
silium et regimen pro mea facultate et vo-
tione: ac eam deliberationem generalem ra-
tionis. hoc obiectum finaliter expectando. ¶ 2º quod
nolo revocare in dubium vel disputationem
ea que hactenus facta sunt maturo consilio
et regimen tam sunt adhesione ad dominum
clementem. et omnia ad dominum benedictum. tam
inobedientes et neutrales faciunt. etiam
in hac universitate quod sunt electione vie
cessionis. et sunt subtractione an bene vel
male fuit instituta. ¶ 3º quia fama
publica est quod aliqui voluerunt deducere
materiam presentem ad heresim vel scisma. im-
ponendo illa cuncta domino benedicto. et
tendendo hiis mediis ad eius deposi-
tionem. et forte omnia ad persecutionem omni-
um adherentium et adhesurorum. Ego Iohannes car-
tus conscientia significo quod istud nec aliqua
apparuit michi non videtur. sed penitus in-
expediens. Nam per hoc sine videre meum
et sub correctione illius vel illorum ad quos
spectat auctoritas. scisma presens multi-
plicaretur et irremediabiliter. ut scis-
ma grecorum atque latinorum radicaretur.

D Divisio crudelissima et perniciosissima
in hoc regno inter se. et contra alios vi-
similiter oriretur. Pericula mutationis reg-
ni et aliarum dominationum suscitarentur.
subtractio cum multis que facta sunt hactenus
per regem et regnum in periculum reprobationis
saltem de facto reducerentur. Accusatio mul-
tiplex odiosissima. temptissima et infamis.

per accusatos contra accusatores saltem
facto reciteretur. Et hec latius offero me
deductum. ¶ 4º si fiat accusatio pre-
dicta nomine universitatis vel facultatis theolo-
gie ego minimus inter eos. sed fidelis filius. et
zelator sui honoris. quia obligor ex officio
cancellarii. ne errores in universitate pullu-
lent. protestor quod hoc nec fuit nec est de
consensu meo. quia etiam nunquam fui presens
ubi hec materia pro facultate tractaretur. cum
tamen debet ut non proponi. vel antequam proponen-
tur summa maturatione. et diutina
deliberatione ventilari multo amplius quam
approbatio vel reprobatio unius dicti scho-
lastici. propterea tamen discussione opponit
quilibet tractus admodum vel breviter. quamque totum
dicitur in discussum. Attento denique
quod dicitur plures fuisse ex parte regis inhi-
bita talis discussio per facultatem facien-
da. Et si oportet fiet. quod avertat deus. ego
pro liberatione anime mee in hoc scandalo et fu-
turo apud deum et homines pro me et meis ad-
herentibus. et ad obviandum periculis inco-
venientibus. quibus fas est heredes protestor de
opponendo me tempore et loco et mediis
oportunis. ¶ Sequitur quedam epistola eius-
dem brugis scripta 1400.

Reverende pater et domine. precipue dum
intentionis ante ad statum quolibet et
ordinem. si ordo quispiam sit in hac ma-
tempestate. recte flecto: dum generale pertra-
ctatione clades cum insania crescunt et
multo diminutione pia affectione pertrac-
to. libet magis flere. et inire consilium exer-
cere sub pace et ab horis omnibus quo fuit
quod de adiutorio. in medio versando
cogitare. Ita a planta pedis usque ad I
verticem occupavit totum corpus nostrum
ebulliens pravorum fames. Ita inductus
altius egit in hominum cordibus antiqua
tria et infelix iniquitas: ut de humana
na ope. humano vel prudenti consilio
diffidere fas esse videatur. Nam quia peri-
erit consilium a senioribus. lex a propheta:
lex a sacerdote. Famis nec iam et in hac

periculosissima tempestate vel voragine
ingentia navis ecclesiastice. Prelatores
sed non tam desidem quam violenter rapi
amicus. quam prius difficile corrigunt. et
multorum in filiis emendas. quam vix fuerit
homo ut saluet se in medio nationis prave:
non quedam insania imponat homo super capi-
ta sua. iugum utique grave. et similiorum
etiam unorum haberes formidabile. Sed hec
forte dicenda erant apud eos qui nondum te-
nent hoc laqueo. ut caverent et mode-
ratiori se tenderent consilio. quid ad illos
qui posuerunt iam in rethe pedes suos
et in maculis eius ambulant. me pre ceteris
et infelicem sortem meam defleo. quem ex
debito suscepti officii cancellarie pa-
risiensis incredibilibus usque nunc vigore
angustiis. dum nec exire libet. nec
continuendi eam a ceteris via conce-
ditur. Sed omitto me. perdidi enim sup-
ra iam verba atque in via. Sed tu vos pre-
optime quod super onere tuo episcopali cen-
ses et cogitas. Ego plane videor
intueri. Nam si bene novi humiles et com-
positissimos animi tui mores. deflens
iugiter altitudinem tuam. et gemebun-
dus inferiora suspiras. Cur non ita?
Sedem enim non anxiam. plenamque dolori-
bus. plenam denique periculis anime et corporis
affert in hac felicitate sarcina pasto-
ralis. Affert inquam ad omnes. Sed soli
sentiunt quibus est timor dei ante oculos eorum:
qui ad iudicia dei tremenda non clau-
dunt oculos. Porro illi qui videntes non vi-
dent et intelligentes non intelligunt. pro-
pter quod gloriantur cum malefecerint et exultant in
rebus pessimis. Sed ut tecum infelicius periculo
suisque pereunt quo insensibilius. Et quam-
vis maledictorum prophetiam ducunt
secundum desideria cordis eorum. et eunt in
adinventionibus suis peccatis quia illa
sunt modo plus quam olim. que miserabiliorem
reddunt presidentium conditionem. Multa pre-
sertim et inexplicabilia. quidque in
dies res cotidie ruunt. Ubi ad mi-
quietatis tumultum adimit quibus libet. aufert
nulli. Sed dubitas tu: Nusquam fastigia
conspice. Sed quod expeditissimam pas-
torum prelatorum ignavia. pessime consuetu-
dines pessime passim increscere permisse
sunt. ita ut iam verum sensim desit in me-
dio locum. Ita que fuerant vitia: mores
fiunt. Et ipsis loquar. et hoc unum. quod
quasi in medio sint talia. preterea in mee as-
sertionis augmentum. vix quod in ecclesiis
cathedralibus et precipuis insane
false ex sacrilegiis paganorum ydola-
triaque reliquie penevabilibus exercentur ritibus
Nec obstat locus orationis nec sacrosancti
corporis presentia nec divinorum celebratio.
quin impudentissima dissolutione ab ec-
clesiasticis talia fiant. queque vel scribere
horror est vel etiam cogitare. Eorum si quis etiam
prelatorum obviare voluerit. mox vide-
bitis exsibilabunt. impugnabunt. Excommu-
nicant tamquam vel certe cedunt catho. quanto sa-
pientiores et etiam utiliores erant pre-
decessores tui. qui hec non solum tolera-
verunt presentibus blanditi sunt. Ita in
auctoritate nephandissimi flagitiosissimique
sceleris. assumat dampnanda et etiam iam
dampnata nisi pertinuerit. prelationis antiqua
negligentia. Excusat se quidam. sicut quo pro
talium expiatione neque vires neque facul-
tas defuit. Et eis forte fas audire po-
terant si tanto studio. tanto pro modica
terrena temporali commoditate decertasset
et eos non blande ut hely filios. sed pro-
numerent principum scelerum ab hoc eos
sacrilegio compescuisset. Sed porro si si-
dicis adicias malum abhominandum
et monstro simillimum. Illi siquidem quos
adiutores et defensores sui gregis
habere debuerat episcopus in lupos et crude-
lissimos in leones. in apros rapa-
cissimos atrocissima rabie. verbis exer-
cet factis plenissime convertit. Nec loquor.
et pre ceteris cathedrale capitulum. Sed an
episcoporum in dignitas. arrogantia vel iniquitas
talium origo sit. ipsi videant. Denique

ubi maxima sane spiritualium morborum
medicina. et precipuum prelatorum officium
ab eisdem desertum est. quia negocium quod
dam secularium et magnitudini sue exp
brosum. vel indecere. Ex hiis inductum est
hominem ad nescio quam secordiam. qui vel in propria
sua vel moribus cautissima devotione
distinctione scitandum adulteraverit.
et vero tempus in curam fabulam et risum a
dicentibus dimitteret. Redundat tamen ir
reparabilis profectus iste defectus in caput pre
latorum. Ipsi quippe nimia sollicitudine
pro temporalibus tuendis advocatos. procu
ratores. promotores. et alios huius
officiarios magnis conducunt expensis.
magnis pensionibus sustinent. absque eo
quod ab omnibus ipsi tales dispiciuntur. Sed
ubi quis vidisset theologum pro spiritua
libus ministrandis. seminandis et suadendis
institutum. cui vel unius apostoli decre
tum temporalis victus vel pretii donaretur. Sic
temporalia spiritualibus preferimus. carnales
effecti: sic temporaliores temporalibus omnes
redditi sumus. Et quia prosequuntur temporalia
dicorum absque spiritualibus. propterea que domui
ea scitarum devotio. dum subsistere ne
queunt. recedunt et ne utrumque velocius
in seminaribus impleatur. Via iam ad hec
lata plane aperta est. Nunc posteris
seditas omnis disciplina sed aberrantia consulant.
ut liberius peccent. ne religionum etiam
arctissimarum professores. quod olim tyranni vel
diu sectatores. Hec tecum sidenter conmuni
pater dilectissime. non dubito quam immineat in
sapientes sui consultum. non exprobrando sed com
querendo. et more animo etiam gerendo.
Sed nec dubito hec notiora quam plus
experta: et eadem molestiora quo quam
addit scientiam. addit et dolorem. et quo
zelus domus dei in tuo sancto pectore fer
uet ardentior. Addam ipse quietem pro
pria temeritate scandalum. De tua ei
devotione multum confido. quia multum di
ligo. Pro memoratione si quid de aliquorum
quam agenda videntur schedulam illam no

tantem hoc vespere uno et pro impetu
suppremus propria manu scripsi in lecto ad
usque valitudinis mee. quam transmitto.
Gratam tempore et bene in domino vale.
Frater amantissime. Scriptum brugis etc.

Reverende pater et vestra in magistro
nostrorum collegii in facultate
theologie vicesimo nona in sorbona sic
sceptibus meis certa. Primo ne tradentur
ita ut doctrine inutiles sint fructu et so
liditate. Cum per eas doctrine ad salutem
necessarie et utiles deseruntur. Nesciunt
necessaria: quia superflua didicerunt magister
nem. Secundo per eas non studentes seduc
untur: quia scilicet putant illos principaliter esse
theologos qui talibus se dant. spreta
biblia et aliis doctoribus. Tertio per
eas terminos a sanctis patribus usitatos trans
mutantur. contra primum augustini. nobis ad certa
regulam loqui fas est etc. Et non se velut
orsine circa corruptio qui per illos. Quarto
per eas theologi ab aliis facultati
bus irridentur. Nam ideo appellantur fan
tastici. et dicuntur nichil scire de solida veri
tate et moralibus et biblia. Quinto
per eas vie errorum multiplices aperiuntur
sua eis loquuntur et finguntur ad pla
citum. non quos alii doctores et magistri
non intelligunt. nec illi curant. dicunt
incredibilia et absurdissima. quecumque
absurdis fictionibus dicuntur sequi.
Sexto per eas ecclesia et fides non in magnis neque
fortis edificantur. Constat quod dant
potius occasiones tragedii quod deus non per
omnimode sim ydeam unius. post dicit bradu
ardi. Septimo per eas multi ex theo
logis tam active quam passive scanda
lizantur. Nam alii iudices vocantur
ab aliis. et alii erronei iuxta a fa
tastica. Talia etiam non erunt propositi
ones ex talibus doctrinis. Infinite
sed durationes in omnibus sunt prius
et posterius. quamvis eterne. Et tamen immen
sum. Ipse sancto libro conditionale ...

gent p[ro]ducat ex p[ar]te p[at]ris quo i[n]
divinis e[st] ub[er]tas p[ro]litatis ad no[n] esse
sp[iritu]m s[anctu]m p[ro]ducere filiu[m] i[n] divinis ut p[ri]-
us e[st]. Sp[iritu]s s[an]c[tu]s p[ri]us e[st] p[ro]ductus q[uam]
sit su[m]me p[er]fectus. P[ate]r et fili[us] no[n] su[n]t
co[n]trarii. et p[ate]r et fili[us] no[n] s[un]t a[liu]s. Filius
i[n] divinis p[ate]r aliu[m] filiu[m] p[ro]ducere. q[uia]
e[st] eade[m] p[otenti]a tu[m] p[at]re. Ita de i[n]numera-
bilibus aliis. Ite[m] a multis a[n]te
ia[m] fuit maria co[n]troversia de co[n]ce-
ptio[n]e p[re]co[n]isatu[m]. quaa[n]tia tr-
stingunt ut dicat nullu[m] p[re]dicatu[m]
co[n]trari[um] deo q[uo]d dicat i[n] p[er]fectio[n]e[m].
Alij a[m]pliantes dicunt de p[ri]mi ultra
co[n]trariu[m] usq[ue] adeo q[uod] d[eu]s possit di-
ci dampnatus. Ite[m] vi[detur] p[ro]videndu[m]
q[uod] facultas nu[n]q[uam] determinaret ma-
terias fidei cu[m] aliis facultatibus.
h[ab]entibus i[n] hac re eq[ua]les voces cu[m]
ea. q[uia] fit i[n] universitate q[uo]m peri-
culu[m] fidei et dedecus facultatis irre-
mediabile seq[ue]retur posset. Ite[m] d[icitu]r q[uod]
aliquoru[m] vita et mores scandalizant
facultate[m]. Et si hoc veru[m] e[st] e[ss]et p[ro]-
videndu[m]. Ite[m] q[uan]do si[n]t errores alb[i]
publicati et delati nulla fit execu-
cio v[e]l emendacio. ut aliu[n]de nisi
baccalaureu[m] deferre aliq[ue]m q[ui] fuit
i[n] maledicta q[ua]m publica scho-
la scandalizata sit. Et s[ic] hoc t[ame]n
excusat se cancellarius q[uia] no[n] recipit
magistros alias q[ui] s[u]nt vaca[n]te[s] vel
l[ice]t et i[n]tende[re]. Et timuit de peri-
culosi[tate] ... p[ro]pter illa q[ue] p[re]cepit.
et ex districtori c[on]siliu[m]. Ite[m] mone[n]-
di videntur magistri n[ost]ri sp[eci]al[ite]r illi q[ui]
dederi[n]t o[mn]es q[ua]s suos baccalau-
reos et scolares monere[n]t fugere
a dictis vanissimis doctrinas inutiles
et subtiles. nec approbando n[on] morose
aut curiose approbando. q[uia] ia[m] decem p[ri]mo[s]
sophismata s[un]t exp[u]lsa a theologia.
Et q[uod] m[ateri]a sc[ienti]i t[ame]n et c[irc]a fi[ne]m
magistri tractare[n]t. q[uia] vix le[gun]t n[on] p[ri]mi
occupando t[em]p[or]is i[n] p[ri]mis doctrinis.
et sit biblia. Et q[uod] libri p[re]dica[ntes] a
doctrina[m] no[n] legeru[n]t ad p[ar]te[m] s[ed] i[n] li-
cencia facultatis. Et p[ro] honore dei atte[n]-
dat diligent[er] q[uod] multa e[st] necessitas p[ro] in-
structio[n]e p[o]p[u]lor[um]. et p[ro] resolucio[n]e ma-
teriaru[m] moraliu[m] t[em]p[or]ibus istis. Et t[ame]n atte[n]-
dendu[m] e[st] q[uod] i[n] tanta a[n]gustia t[em]p[or]is. et
int[er] tot a[n]i[m]aru[m] p[er]icula no[n] multu[m] place-
bit ludere ne dicta[m] fantasia[m] circa ea q[ue]
prorsus superuacua s[un]t. Videbitur eciam q[uod]
no[n] e[st] p[er]cui i[n]genii q[ui] racionem tales ma-
terias elucidare. et fundit[us] p[er]scrutari.
Sz alibi e[st] p[ro]fessus et alia p[ro]fundit[as]
q[ua]m no[n] ita senciu[n]t illi q[ui] no[n] vaca[n]t
circa eas ope[r]a[n]do sic. Ite[m] forte expe-
diret p[ro] n[ost]ro t[em]p[o]re q[ue]dam pestilencia[m]
facultas medicoru[m] co[m]posuit tractatu[m]
b[re]vem ad i[n]formandu[m] singulos. ita fiet
p[ro] facultate v[e]l de ma[n]dato eius q[uo]d tracta-
tulus s[i]t p[ro] punct[is] p[ri]ncipalibus nec reli-
gionis. et sp[eci]alit[er] de p[ri]m[is] ad i[n]structi-
one simpliciu[m]. q[ui]b[us] nulla fi[un]t a[ut] raro fit
a[ut] male fit. Ite[m] forte necesse e[st] p[ro]vi-
de[re] de inq[ui]sitore. a[ut] de tali q[ui] t[ame]n inq[ui]-
sitor posset vacare circa ea q[ue] nimis
libere p[ro]terue co[n]tra fidem publicant[ur]
i[n] co[mmun]i[bus] et iocis a[ut] aliter. Ite[m] forte
posset n[on] melius p[ro]videri q[uod] alicubi darent
tales q[ui] i[n] q[ua]libet ecclesia cathedrali et met-
ropolitana ex v[e]nis legentes theologiam &c.
Ite[m] forte p[ro] o[mn]ibus p[er]iculis scandalos dog-
matizacio[n]ibus ad p[ro]videndu[m] de futuris
sufficeret q[uod] i[n] una cedula ponere[n]t[ur]
que cedula publicaret[ur] p[er] scholas
dicendo q[uod] tales doctrine no[n] placent
magistris. et q[uod] deinceps essent o[mn]ia ta-
bz et subtilibus. Et n[on] facultas hoc faciat
aut aliud simile forsan incu[m]-
bet cancellario p[er] aliq[uem] tale[m] modu[m].
p[ro]videre. no[n] admittendo sic ad licencia[m]

eos q̄ in talibus doctrinis fuerint cul
pabiles. et ubi facultas hoc vellet.
quis factus sit abulare unanimiter
in tali re fratellanza in fraternitate.

¶ Epistola gersonis missa priori a
B ordinis celestinorum

Si quis vult venire post me
abneget semetipsum et tollat crucem suam et seq̄
tur me. Math. xvi. Mar. viii. Luc. ix. Suffi
ceret hoc verbum ad gratiam necnon epistole. Si
teritatis editionum eius. que eius clausu
las et secundum quorumcumque formam exponendi
scripturas. Sed ad expediendum veniendo et ad
satisfactionem questionis de requisitis sunt re
memoratione cotidiana dominice passionis
Dicatur cum gregorio in omelia vel homelia duo
bus modis crux tollitur. Unus est per corpus
passionem: de quo nunc ad propositum. Aliud est per ani
mi passionem. Sunt etiam. Una ad scripturas. altera
ad proximum. tertia ad xpm crucifixum. De q̄
tertia principaliter mentio est. ut afficiatur ad
xpm in cruce passum. Circa quam sunt re multi
multa conscripserunt modis variis et me
dijs ad finem legitur quod est xpus in tenerum diu
gendo in tollendo crucem suam. Extat enim per vers
tua sue tua commendanda sanctitate. et similiter de
uotionem missa est et oblatus venerabilis
fratribus vestris prioribus. In quo secunda narrant
quod predicationis considerationes circa hoc et
sententiose breviter et ordinate. Extat
similiter breviarium domini bonaventure in suo
de arbore vite sub xii fructibus et folijs
eius. Lectiones totidem addidit sermo
C niensis cartusiensis. Extat aliud auctoris ho
logium sapientie separatum per considerationibus quibus
orationes correspondent. Extant etiam considera
tiones huius punctuales pro facilioris
retentionis memoria. tam in diversis libris
et summis tam in notatis super totam bibliam.
et singillatim super quamcumque divisionem de per
divisos. Inter quas nuper recentius exquisite
composite sunt rubrice cantu quadragita cum
aliquibus rubricellis et orationibus ac
commodis. Denique redacta sunt omnia sub
paucis metris et terminis. ita ut cum
facilitate veniant in momento potit ad

totum cum decursu mediteretur et re
dum volebat. quest cas ac abulaus. Nos
facta sunt tis intelligentes proicta se
tena. Aliud est quod in rebus talis ille sunt
qualis est animus vertens. sic in doctrinis tales
fuerunt ille sunt faciles aut difficiles per quales
intelligentes sunt vel rationales vel ymaginales vel
estimativi. Tradunt ergo omnes expediens ali
quando per cruces composite et exquisite postu
lationis. Tolle crucem ingressum in animi vel
cordis affectione. quia sola licet et ex
teriori crucifixi. vel crux in spirituali seu de
pictione. vel iuxta morem aliquorum fictitios
sorum depositione: quales adhuc dum
in italia esse se iesuanos appellantes
nos sunt cruce lignea alicubi pagnitos.
¶ Tolle crucem suam est per recordationem
dominice passionis compati xpo in cruce pas
so: ut si compatimur secundum apostolum sit et reg
nemus. Tolle crucem videndo. audiendo
D ymaginando. recordando. osculando. allo
quendo prosternendo se ad latriam pertinens
et sic ad multitudinem erudicionem: cum ad tem
tationum aculeos dicens ac mali est.
vel denique ad temptationum aculeos
mortiferos superandum. exemplum quod xpus vis
est de serpente eneo quem moyses exaltavit
in deserto. Sic sunt re spiritualis est tactus super
illo verbo Exaltavit humiles. ¶ Tolle
autem ingressus dicendum est quod ex eius rememo
ratione facilius et religiosius consur
git circa xpm et omnes sunt semper circa.
et primum. per illas quatuor principales
a philosophis positas passiones que sunt
gaudium. spes. metus. dolor. quibus
sic addi congrue vel composita cum
non est compassio seu pietas. Conformi
principaliter locutioni cum theologi notant
affectiones mentales quam passiones
mentales. Et quoniam sunt hac materia pas
sionum et affectionum predicet nuper in
ydeomate tam latino quam vulgari op
cula plurima scripsit. per illum vobis
notissimum non erit molestum precari
tati si a novis redeat hac re scriptiuis